

UTÓSZÓ

Most egy különleges *utószó* kerül az Olvasó elé. Olyan, amelynek kezdete eredetileg *előszó* volt. Így szól:

Kedves kisleányom, Zsuzsika, látom én, hogy már manapság is szereted a mesét, amikor csak én mesélgetnék néked hébe-korban a kis udvari szobában, amikor odakünn a hó esik. De igazában majd akkor szereted meg a mesét, amikor a meséhez való utakat, a különböző betűket megismerted. A mese birodalmában aztán majd találkozol vele, a mesekirályal, Jókai Mórral. Nem kerülheted el őt, nem térhetsz ki előle; mert valóban olyan ő, mint a király, akinek alattvalója minden magyar gyermek, ismerni, szeretni kell őt.

Lehet, hogy én már akkor nem leszek, mikorára te eljutsz a hosszú utakon a mesék országába. Azért már most megfogom a kis kezedet, hogy könnyebben odatalálj meseországban a királyhoz, Jókai Mórhoz. Róla mondok el néked egyetmást a következő lapokon – a legnagyobb mesemondóról.

Édesapád.

Krúdy Gyula ajánlja így könyvét kislányának, Krúdy Zsuzsának. Az előszó a *Mesemondások Jókai Mórról* című regénye, mesekönyve első lapján tündökölt. A könyv alcíme a fedőlapon: *Az ifjúság számára írta Krúdy Gyula*. Majd a belső címlapon pontosít: *A kislányának írta Krúdy Gyula*. Mindez 1925-ben történt, amikor a magyar olvasók százezrei, de mondjuk így: a magyar emberek milliói emlékeztek a nagy mesemondóra 100. születésnapján.

Most a 2000. esztendőöt írjuk. Közben eltelt egy újabb háromnegyedszázad s Jókai Mór most már 175. születésnapját üli alighanem megfogyatkozott olvasói körben, de a születésnap gyertya lángja éppen olyan fényes, mint annak idején volt. És Krúdy Zsuzsika sincs már. Megtanult olvasni a kicsi lány, eljutott a mesékhez, bizonyára el Jókaihoz s el a teljes magyar irodalomhoz. Ahol az ő vezérlő csillaga az édesapja maradt, őt szolgálta élete utolsó pillanatáig. Még ezzel a könyvsorozattal is, amelynek immár kilencedik kötete jelenik meg az író születésnapjára a Prospektus Nyomda önzetlensége jóvoltából. (Tán van olyan olvasó, aki nem tudja, hogy ezt a tulajdonos, Szentendrei Zoltán úr évről évre ingyen állítja elő. Lévén ő maga is Krúdy nagy barátja. Nem lehet véletlen a veszprémiektől kapott Gizella-díja, sok nemes gesztusát honorálták ezzel, köztük ezt a könyvsorozatot is...)

Szóval az a mesekönyv – mert ne tekint-
sük másnak –, az író kislányának szólt.
Krúdy viszont kisdiák korában Jókaiért ra-
jongott. Aztán majd ifjú pesti hódítóként,
tudniillik a várost és a magyar Parnasszust
kívánta meghódítani, majdnem egy évtize-
dig városlakó társa volt Jókainak, láthatta s
látta is az agg író.

Ma már tudjuk, Krúdyra a pályakezdés
éveiben igazán Mikszáth volt nagy hatás-
sal. Mikszáthra pedig Jókai, amint írta is,
hogy az első meghatározó élménye Jókai-
tól a *Törökvilág Magyarországon* volt. Így
aztán természetes a sor: Jókai Mikszáthra
hatott, Mikszáth Krúdyra – ergo Jókai ily
módon Krúdy pályakezdésére is hatással
volt.

Lehet erre bizonyítékokat is találni, ha
nagyon keresünk. Mondjuk, ha nem elég-
szünk meg Krúdy történelmi témájú elbe-
széléseivel amelyeknek meseszövése, alak-
formálása, érzelemvilága, cselekményessé-
ge olykor-olykor eszünkbe juttatja Jókait.
Katona Béla, a közelmúltban elhunyt kivá-
ló irodalomtörténész, aki maga is Krúdy
szülővárosában, Nyíregyházán élt, a fiatal
Krúdy alkotói fejlődését vizsgálva két korai
művében is kimutatta a közvetlen Jókai-
hatást. Az 1897-ben megjelent *Üres a fészek*
című elbeszéléskötet az egyik, amely
ugyan még igencsak kiforratlan novellákat
tartalmaz. A címadó történet hőse Katona
Béla szerint igazi Jókai-hős, „mintha csak

Berend Ivánból és Timár Mihályból lenne összegyúrva”.

A másik műve éppen száz éve, 1900-ban jelent meg. A *Száll az ének szájrul szájra* elég ismeretlen Krúdy-mű. S bizony elég haratos is. Azzá teszi, hogy igazi Jókai-epigonkönyv. Az *És mégis mozog a földnek az „ügyetlen utánzata”*, hogy ismét az irodalomtörténést idézzük. Hiába, az íróvá válás folyamata nem olyan egyenes vonalú, mint a rakéta magasba emelkedése.

Igazán nem is ezek a fontosak Krúdy és Jókai szellemi kapcsolatait illetően. Hanem azok az írások – s persze még sok más, amelyek nem fértek be a kötetbe – amelyek itt olvashatók. Ezek mutatják azt a szeretetet, amelyet az olvasó Krúdy érzett az író Jókai iránt. A mindennapok sikeréért, az egzisztenciális létért megküzdő érzett a beteljesedett írói, vagy írófejedelmi életút reménye s remélhetősége láttán. A magát a saját korán kívül helyező író érzett, a magát a saját korában megtaláló Jókai iránt. Krúdy elfogadta Jókait olyannak amilyen. Nem kért rajta számon semmi esztétikai hiányosságot, politikai jellemszilárdságot. Láttá, hogy élt egyszer egy magyar író, aki megteremtette a magyar irodalmat és ami a legfontosabb: a magyar olvasóközönséget. Amely aztán már őt is tudta olvasni. Ha ugyan a könyveit nem is vásárolta, mert nálunk az olvasók inkább dicsérik az írot, mintsem vásárolják a műveit. Az előb-

bi ugyanis ingyen van, az utóbbi pénzbe kerül... Ennél sokkal keményebb, sokkal fájdalmasabb gondolatai is olvashatók Krúdynak saját koráról, amikor éppen Jókairól írt valami szívet melengetőt.

Ráadásul, s ez már a helyi érdekesség, Krúdyt Jókaihoz kötötte Balatonfüred varázsa. Néhány kiskönyvtár kötetet össze tudnánk állítani Krúdy balatoni, balatonfüredi vonatkozású írásaiból. S ezekben akarva-akaratlan ott szerepel a füredi villatulajdonos, Jókai Mór úr is. Ebben az összeállításban is olvasható néhány írás, amely egyszerre két alkotót köt a tájhoz, minden magyar olvasó kedvére s a Veszprém megyeiek örömeire: a 175 éve született Jókai Mórt és klasszikussá emelkedett pályatársát, Krúdy Gyulát.

(p. m.)